רבי אליעזר אומר פותחין לאדם בכבוד אביו ואמו. (ד) שאומר לו אילו היית יודע שאומרים על אביך אוי לו לאב שגדל בן רשע כזה שהוא פורק נדרים שכן רשעים שכן רשעים דרכן לנדור כדאמרינן לעיל בפירקין קמא (דף ט.) ואם אמר לאו דאילו הייתי יודע לא הייתי נודר ומתירין לו: **וחכמים אוסרין.** שאפילו אין דעתו להתמרט נותנים לו דעת (ה) להתמרט: **רבי צדוק אומר עד שפותחין לו בכבוד אביו ואמו כו'.** כלומר אם כן יכולים לפתוח לו בכבוד אביו ואמו פותחין לו גמי בכבוד המקום שיכולים לומר לו גמי שכנגד הקב"ה עושה שנודר ורשע הוא לשמים: **אלא אם אפשר אומר כן.** שפותחין לו כך: **אין נדרים.** דגמרא מפרש לה: **כדכר שבינו לבין אביו ואמו.** כמה שהדיר והם לריכים לו להנאתו שפותחין לו בכבודם: **פותחין בגולד.** כדכר שלא היה בעולם בשעת נדרו (ו) ועדיין עתידין לבוא לעולם לאחר שנדר. ומפרש כילד: **ונעשה סופר.** אית דאמרי תלמיד שהוא לריך לו ואית דאמרי לבלר שלריך לו גמי: **או שהיה משיא.** המולד את בנו ואמר אילו הייתי יודע כו' בקרוב זמן לא הייתי נודר: **ונעשה.** אותו בית: **בים הכנסת.** האי גולד ממש הוא: **ר"א מתיר וחכמים אוסרין.** דקסברי אין פותחין בגולד. וכמס' נזיר בפ' ב"ש (דף לב:) מפרש דזכינהו חכמים לר' אליעזר והודה להם: **גמ' מאי אין נדרים.** דקאמר (ז) לן רבי צדוק לר' אליעזר אין נדרים: **ניקרין יפה.** כדפרשינן לעיל אפילו אחין דעתו להתמרט מחוך שמאיימין עליו כל כך משום כבוד אביו ואמו אומר שמתמרט אבל אין מתמרט לגמרי: אין מודים בכבוד רבו שאינו מעמיד דתנינן [אבות פ"ד מי"ב] ומורא רבך כמורא שמים הלכך אין פותחין בו: **גמ' מאי אין נדרים אמר אביי אם כן אין נדרים ניקרין יפה.** שאפילו אם מתחילה לא היה נמנע מפני כבוד המקום לא יעיז פניו בכך לפני חכם ויבקר ויאמר אילו הייתי יודע לא הייתי נודר נמצא שאין נדרים מותרין יפה ומשום הכי מודה רבי אליעזר לרבנן שאין פותחין לו בכבוד המקום. ומיהו בכבוד אביו ואמו פליג דרבנן אסרי דסבירא להו לא שנא בכבוד המקום ולא שנא בכבוד אביו ואמו אין אדם מעיז הלכך אין פותחין ורבי אליעזר סבר בכבוד המקום הוא דאין אדם מעיז אבל בכבוד אביו ואמו מעיז הלכך פותחין: ורבא פירוש אילו היית יודע שקורלאין אותך רע לפני המקום כלום היית נודר: **אמרו לו אין נדרים.** וכגמרא מפרש ליה: קונם שאיני נהנה לאלוני ונעשה סופר. ולריך לו לפי שהוא מותר שבועות העיר לו שמשא בנו ולריך לכנוס לביתו לתופת בנו: ואין חכמים מודים. בגמרא מפרש במאי פליגי: **אמרו לו** טת. וכגמרא פרוך מת נולד הוא: **ועוד אמר ר' [אליעזר].** קולא אחרת: **מאי אין נדרים.** אמר אביי אין נדרים נתרים יפה. כלומר שבלב מקריים הנדר ומתחתת בשעת אומר שלדעת כן לא נדר:

רבי אליעזר אומר פותחין לאדם בכבוד אביו ואמו וחכמים אוסרין אמר רבי צדוק עד שפותחין לו בכבוד אביו ואמו יפתחו לו בכבוד המקום אם כן אין נדרים (ה) מודים חכמים לר' אליעזר בדבר שבינו לבין אביו ואמו שפותחין לו בכבוד אביו ואמו (ו) ועוד אמר רבי אליעזר פותחין בגולד וחכמים אוסרין כיצד אמר קונם שאני נהנה לאיש פלוני ונעשה סופר או שהיה משיא את בנו (ז) ואמר אילו הייתי יודע שהוא נעשה סופר או שהיה משיא את בנו בקרוב לא הייתי נודר קונם לבית זה שאני נכנס ונעשה בית הכנסת אמר אילו הייתי יודע שהוא נעשה בית הכנסת לא הייתי נודר רבי אליעזר מתיר וחכמים אוסרין: גמ' מאי אין נדרים אמר אביי אם כן אין נדרים ניתרין יפה ורבא

רבי אליעזר אומר פותחין לו לאדם בכבוד אביו ואמו. שאומר לו לו אילו היית יודע שמבזין אביך ואמך על שאתה קל בנדריס וכדאמרינן (בנהדרין נב.) דקרו לרשיעא בר לדיקא רשיעא בר רשיעא כלום היית נודר. לשון אחר שיאמרו שאתה למדת מהם שאף הם מזלזלין בנדרים: **וחכמים אוסרים.** בגמרא מפרש טעמייהו: **אמר ר' לדוק עד שפותחין בכבוד אביו ואמו פותחין לו בכבוד המקום.** כלומר רבי אליעזר כי היכי דשרי לפתוח בכבוד אביו ואמו שרי גמי לפתוח בכבוד המקום שאומרין לו אילו היית יודע כשנדרת שהיית מיקל בכבוד המקום דהא אמרינן בספרי (ז) שהוא כגולד במלך עלמו כלום היית נודר: **אמרו לו אם כן אין נדרים.** כלומר אפי' ר' אליעזר מודה לרבנן דבכבוד המקום אין פותחין דאם איתא דפותחין אין נדרים. ובגמרא מפרש (ח) מאי דבר שבינו לבין אביו ואמו כגון שאמרם בהנאתו. ומיהו אי דמסקינן הכא דאין פותחין בכבוד המקום דוקא בכבוד המקום הוא דאין פותחין משום דאם איתא דפותחין אין נדרים נתרים יפה כדאיתא בגמ' שאין שום אדם שיעיז פניו לומר שאפי' היה יודע שהוא מיקל בכבוד המקום היה נודר ואפי' לא היה נמנע לכך מתחלה ישקר לומר כן אבל בכבוד מלוה אמת פותחין וכדתנן לקמן (דף פה:) פותחין לו מן הכתוב בתורה אילו היית יודע שאתה עובר על לא תשנא את אחיך בלבבך (ט) כלום היית נודר משום דמלוה אמת כי הני דמני תנא לא חמירא להו לאינשי כולי האי ואי אפילו אדעתא דהכי היה נודר לא ישקר לומר אילו הייתי יודע שכן לא הייתי נודר והיינו נמי דתנן (לקמן פו.) פותחין בשבועות: **ירושלמי** (י) הכל מודים בכבוד רבו שאינו מעמיד דתנינן [אבות פ"ד מי"ב] ומורא רבך כמורא שמים הלכך אין פותחין בו: **גמ' מאי אין נדרים אמר אביי אם כן אין נדרים ניקרין יפה.** שאפילו אם מתחילה לא היה נמנע מפני כבוד המקום לא יעיז פניו בכך לפני חכם ויבקר ויאמר אילו הייתי יודע לא הייתי נודר נמצא שאין נדרים מותרין יפה ומשום הכי מודה רבי אליעזר לרבנן שאין פותחין לו בכבוד המקום. ומיהו בכבוד אביו ואמו פליג דרבנן אסרי דסבירא להו לא שנא בכבוד המקום ולא שנא בכבוד אביו ואמו אין אדם מעיז הלכך אין פותחין ורבי אליעזר סבר בכבוד המקום הוא דאין אדם מעיז אבל בכבוד אביו ואמו מעיז הלכך פותחין: ורבא אמר אביי אם כן אין נדרים ניתרין יפה. דקשיא דבכבוד המקום שייכא בכל הנדרים ואם יפתחו לו בכבוד המקום כשידור פעם אחת לא יבא לחכם להתיר לו אלא יפתח זה הפתח לעצמו והוא אינו יודע דהוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין לו:

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ו מהלכות שבועות הל' י' וסמ"ל מהל' נדרים הל' ה' סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף יא:
ב ב מיי' פ"ו מהלכות שבועות הל' ה טוש"ע י"ד שם סעיף י:
ג ג (מיי' שם) טוש"ע י"ד שם סעיף יא:
ד ד ה מיי' שם הל' יב (וסי"ח מהל' נדרים הל' ה) טוש"ע שם סעיף יב:
ה ו (מיי' שם) טוש"ע שם סעיף י:

מוסף רש"י

אם כן אין נדרים. דכגון קאמרי לרבי אליעזר, אם כן שפותחין בכבוד אביו ואמו (ראש"ה בשמו). פותחין בגולד וחכמים אוסרין. דקסברי דבר שבא לעולם כשעת הנדר יסל לומר לדעת כן לא הייתי נודר, דהוה ליה למיסק מדעתיה, דבר שלא בא לעולם כשעת הנדר אין יכול לומר לדעת כן דהוי עמיד לא הייתי נודר (שם).

תוספות

רבי אליעזר אומר פותחין לאדם בכבוד אביו. כלומר אילו היית יודע שאומרים עליך לאביך ולאמך רשיעים בנכס קל בנדרים ויתביישו וייס שיאמרו הטולם אי לאב ולאם שהגדילו בן שקל בנדרים כזה: וחכמים אוסרין. דמיסיגן שמא יתבייש ויאמר מדעת כן לא נדרתי ויבקר: אמר ר"א בר צדוק. רמייה לדברי חכמים: עד שפותחין בכבוד אביו שפותחין בכבוד המקום.

מסורת הש"ס

(א) [פי' הר"ן עד סוף המשנה בפ"ב], מיר לב:, (ב) [רש מגומת], (ד) מפרש לה הפ"ד ומה"ד דבר שבינו כו', (ה) [ויקרא יט], (ו) [פ"ט ה"ח], (ז) ד"ה שיך לקמן ע"ה ע' כמשנה קודם ד"ה מתולה, (ח) [ל"ל לר"ג],

הגהות הב"ח

(א) בתשנה ומודים חכמים: (ב) שם שאיני נהנה כל"ל וכן לקמן: (ג) שם אם כנו בקרוב ואמר אילו הייתי: (ד) רש"י ד"ה ר' אליעזר וכו' שאומרים לו אילו היית יודע שיאמרו על אביך: (ה) ד"ה וחכמים וכו' לו דעת לומר שיתחרט הס"ד ואח"כ מ"ה אמר ר' לדוק עד וכו' אי"כ שיכולים לפתוח וכו' בגמרא מפרש לה הפ"ד: (ו) ד"ה פותחין וכו' בשעת נדרו עדיין ועתידין לבוא: (ז) ד"ה מאי וכו' דקאמר ליה ר' לדוק לר' אליעזר הפ"ד:

פירוש הרא"ש

רבי אליעזר אומר פותחין לאדם בכבוד אביו ואמו. ואומרים לו אילו היית יודע שאומרו הטולם לאביך ולאמך רשו גדולים בנדרים ומגלגל מזלו בכנודס כלום היית נודר: וחכמים אוסרים. דמיסיגן שמא משקר כי הוא נוס ליתר אלא היה מגיע בכביל כבודם ומגלא שחכם מתיר נדר זה בלא תרנה ומייבי שאינו מתחרט מעיקרא דקי"ל פותחין בתרנה ואין לריך למנות לו פתח בשביל מתחרט מעיקרא: יפתחו לו בכבוד המקום. כא להקשות על דברי ר"א כי היכי דפותחין בכבוד אביו ואמו ולא מייסיגן שמא ישקר יפתחו לו גמי בכבוד המקום ואמרו לו אילו היית יודע שתקרא רע לפני המקום כלום היית נודר: אמרו לו. השיבו חכמים דרבי אליעזר מכא לא תפיגן דאף ר"א מודה בהא דודאי ישקר דלא חליף אינש כולי האי שיאמר אלא היה מגיע בשביל זה ולא דמי לרשב"ג [דפמח להתוא גברא יש טובה ממדקרות חרב ולהא דאמרי' כרים תרבעה נדרים (לעיל כב.) דפתחינן בפיפיה דר' נתן המקיימו כאילו מקריב עליו קרבן דהיינו כבוד המקום דהתם אומר לו מן הספוקים כהך דתנן במתני' (לקמן סה:) שעוכר על לא תשנא ולא תקום ולא תטור אבל היכא שמזכיר לו כבוד המקום אז ודאי משקר: בדבר שבינו לבין אביו ואמו. כגון שהדיר אביו. ועוד אמר ר"א. קולא אחרת בנדרים פותחין בנדרים בטולד כגון דבר שאינו מצוי וטולד ונתחדש אחר שנדר ואילו ידע מעיקרא שיתחדש דבר זה לא היה נודר: וחכמים אוסרים. דטעמא דתרנה משום שע"י תרנה נעקר הנדר מעיקרו וכדבר שאינו מצוי אינו נעשה נדר בשעת מעיקרו כי בשביל זה לא היה מגיע מלידור כי היה סבור שלא יבא לעולם: ונעשה סופר. תלמיד חכם והכל לריכין לו: והיה משיא את בנו. כגון שהדיר לומן ולא היה סבור שישיא את בנו בתוך אותו זמן וילטרך ליכן לחופת בנו: גמ' א"ב אין נדרים נשאלין לחכם. דפתיחה דבכבוד המקום שייכא בכל הנדרים ואם יפתחו לו בכבוד המקום כשידור פעם אחת לא יבא לחכם להתיר לו אלא יפתח זה הפתח לעצמו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com

ורבא אמר אם כן אין נדרים נשאלים לחכם. אם כן דפותחין לו בכבוד המקום לא יהו נדרים נשאלים לחכם שכל אחד ואחד פותח פתח זה לעצמו שהרי פתח זה ראוי לכל הנדרים. וקשיא לן מי מהאי טעמא מודה רבי אליעזר בכבוד המקום אמאי פליג בכבוד אביו ואמו דהא מיכא למימס נמי להאי טעמא ואפשר דס"ל לרבי אליעזר דאיכא נדרים דקילי כולי האי שאין לאביו ולאמו זלזול בהן והני ליכא למפתח בהו בכבוד אביו ואמו הלכך כיון דכל נדרים לא סגי להו בהאי פתחא בנדרים דסגי להו נמי פותחין כדמסקינן בשמעתין ורבנן סבירא להו דאם אימת דפותחין לכולהו נדרי סגי ואם כן אין נדרים נשאלין לחכם הלכך בכולהו אין פותחין: **עוד אפשר לי לומר** דה"ק אמר אביי א"כ אין נדרים מותרין יפה ומש"ה מודה ר' אליעזר לרבנן בכבוד המקום ופליג בכבוד אביו ואמו בההוא טעמא גופיה וכדמיכינא לעיל דרבי אליעזר לא חייש לטעמא דאין נדרים מותרין יפה ורבנן חייש. ורבא פליג עליה ואמר אין בכבוד המקום קושטא קאמרת דאיכא למימס לאין נדרים מתרין יפה ומשום הכי כולי עלמא מודו דאין פותחין בו אבל בכבוד אביו ואמו אפילו רבנן לא חייש ביה לאין נדרים מתרין יפה דהא תנן בלכבוד מצוה אמת פותחין וכדמיכינא במתני' וכבוד אביו ואמו נמי לא שנא אלא טעמייהו דרבנן דאסרי בכבוד אביו ואמו משום דאם אימת דפותחין כיון דבהאי פתחא סגי לכולהו נדרי אין נדרים נשאלין לחכם וד' אליעזר לא חייש להאי טעמא כלל: **תנו רבנן חכמים לר"א וכו' כיון דאיתלף ליה הא איתלף.** כיון שמתחלה העיז פניו לאסרן בהנאתו איתלף וכשפותחין לו בכבודן אף לא משקר ומש"ה פותחין לריכא למימס: **הכא אמאי פותחין.** והא איכא למימס דכיון דידע דפותחין לו בכבוד אביו ואמו אפילו לעלמו ולא יאך אכל חכם: **כיון דכל נדרי לא סגיא להו בלא חכם.** שהרי נשאר נדרים אין פותחין בהם בכבוד אביו ואמו ומתוך שאינו יודע למצוא בהן פתח צריך הוא שילך אצל חכם ה"נ פותחין שמתוך שהורגל ליכך אצל חכם אף בנדרים הללו יבא אצלו: ד)**מתני' ועוד אמר ר' אליעזר פותחין בנולד.** תא"ג דאפסקוה רבנן למלתיה דר"א ליכא למידק מאי ועוד תא"ג דדייק הש"ס הכי בפרק עושין פסין (עירובין דף כג.) דשמאי הכא דהוי להתירא וכתא דהתירא אלים טובא ומשום הכי אף על גב דאפסקוה רבנן למילתיה קתני ועוד: **וחכמים אוסרים.** משום דפתח דשכיח הוא דמשוי ליה לנדר נדר טעות אבל נולד לא: **ונעשה סופר.** ולריך לו תמיד או שהיה משיא את בנו ורגילין לאכול בסעודת הנשואין: **רבי אליעזר מתיר וחכמים אוסרין.** משום דנקט בני טובא הדר ותנא דבכולהו ר' אליעזר מתיר וחכמים אוסרין: **גמ' מאי טעמא דרבי אליעזר.** דאילו רבנן מסתבר טעמייהו דכתיבנא במתני': **כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך.** אף על גב דיתרו השביע למשה דכתיב (שמות ד) אפילו הכי משה רבינו לא עבירו לא נשבע אלא מתוך שהיה ירא מדתן ואכירם ולפיכך פתח לו הקב"ה כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך: **ורבנן מאי טעמייהו.** מאי עבדי בהאי קרא: **קסברי הנהו מי מתו.** בתמיה: **כל מקום שנא' נגיס ונגביס אינו אלא דתן ואכירם.** נגיס שני אנשים עברים נגיס (שמות ב) נגביס דכתיב (שם ה) ויפגעו את משה ואת אהרן נגביס לקראתם ולא ידענן אלמא אותן אנשים שהיו נגיס שהלשינו למשה דתן ואכירם היו והם עלמם היו בעדת קרח ושמע מינה דלא מתו: **אלא אמר ריש לקיש שירדו מנכסיהם.** והכי מפרשי ליה רבנן להאי קרא דכי מתו: **ארבעה חשובים כמת.** ככר פרשתי בפ"ק (דף ז: ד"ה שנא') מנגן דירדו מנכסיהם טפי מחד מהנך תרבעה: **ירושלמי** [עי' פ"ט ה"ד] ועוני לאו נולד הוא אמר רבי זעירא העניות מלויה ותהות לאו נולד הוא אמר רבי אלא התהות מלויה: תניא

ורבא אמר א"כ אין נדרים נשאלין לחכם תנן ומודין חכמים לרבי אליעזר בדבר שבינו לבין אביו ואמו שפותחים לו בכבוד אביו ואמו בשלמא לאביי דאמר אם כן אין נדרים ניתרין (ה) הכא כיון דאיתצף ליה הא איתצף ליה אלא לרבא דאמר אם כן אין נדרים נשאלין לחכם הכא אמאי פותחין אמרי כיון דכל נדרי לא סגיא להון דלאו חכם הכא נמי פותחין: ועוד אמר רבי אליעזר פותחין בנולד כו': מ"ט דרבי אליעזר אמר רב חסדא דאמר קרא יכי מתו כל האנשים והא מיתה דנולד הוא מכאן שפותחין בנולד ורבנן מאי טעמייהו קסברי הנהו מי מייתי והא אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי כל מקום שנאמר נצים ונצבים אינן אלא דתן ואבירם אלא אמר ר"ל שירדו מנכסיהן אריב"ל כל אדם שאין לו בנים חשוב כמת שנאמר [2]הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי ותניא [6]ארבעה חשובין כמת עני ומצורע וסומא ומי שאין לו בנים עני דכתיב כי מתו כל האנשים מצורע דכתיב [3]אל נא תהי כמת וסומא דכתיב [4]במחשכים הושיבני כמתי עולם ומי שאין לו בנים דכתיב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי תניא

אין נדרים נשאלין לחכם. שאומר בלבו מה לי ליך אצל חכם לא לריכנא דודאי מותר הוא בכל כך הנאהו ומתירו הוא בעצמו והטוהה אמרה לא יחל דברו (ב) הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלים לו: **בשלמא לאביי דאמר.** הייגו טעמא דרבנן משום דאין מיתרים יפה הכא מודו ליה לרבי אליעזר: **דכיון דאיתלף.** כולי האי מעיקרא דאדרייה לאביו ולאמו מנכסיו הא איתלף ליה ועומד בחופפו כדמעיקרא ואי (ג) מתמהנו ודאי תרטה ופיו ולבו שוין ואהכי מתירין לו בכך: **אלא לרבא דאמר היינו טעמא משום דאין נדרים נשאלין לחכם.** הכא נמי בנדרים שביבו לבין אביו ואמו אמאי מודו רבנן הא נמי לא אתו לשיולי לחכם ומתיר הוא בעצמו בכבוד אביו ואמו: **אמרי כיון דשאר נדרים לא סגי.** בלא שאלה לחכם משום דאין פותחין בכבוד אביו ואמו שלא יתיר (ג) עצמו הכא בנדר שביבו לבין אביו ואמו מודו רבנן דפותחין דבשביל האי נדר גרידא דפתחו בכבוד אביו ואמו לא אתי למימר אין נדרים נשאלין לחכם כיון דכולהו נדרים בעלמא נשאלין לחכם: **כי מטו כל האנשים.** לפי שנדר משה ליתרו שלא לשוב מלרימה בשביל אותן האנשים המבקשים את נפשו דמעמרם לקמן (ד) ויאמל משה ופתח לו המקום בכך לך שוב מלרים ומותר לך כדין שבשביל אותן שנדרת בכר מתים הן: **ורבנן.** הלא סברי ליה דפותחין בנולד אמרי לך ההוא לאו נולד הוא (ה) דהאי קמ"ל רחמנא כי מתו מי מתו אלא ידדו מנכסיהם והייגו כי מתו דהכי קאמר רחמנא הנהו כבר מתו בחותה שעה קודם שנדרת ולא הוי נולד אהכי אשמרי בהאיה מרטה אבל בנולד לאו הייגו מרטה להתיר בה את הנדר: **והאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי כל מקום כו'.** הלא מירולא דרבנן היא: (ה)**ואיגו אלא דתן ואכירם.** ולא מתו עד מעשה קרח אלא האי כי מתו שירדו מנכסיהן כבר בשעת הנדר דלאו נולד הוא והיו כמתים: **כמתשבים הושיבני כמתי עולם.** כשאדם נתון במחשך ואינו רואה חשוב כמת: תניא

מתני' ועוד אמר ר' אליעזר פותחין בנולד. אע"ג דאפסקוה רבנן למלתיה דר"א ליכא למידק מאי ועוד אע"ג דדייק הש"ס הכי בפרק עושין פסין (עירובין דף כג.) דשמאי הכא דהוי להתירא וכתא דהתירא אלים טובא ומשום הכי אף על גב דאפסקוה רבנן למילתיה קתני ועוד: **וחכמים אוסרים.** משום דפתח דשכיח הוא דמשוי ליה לנדר נדר טעות אבל נולד לא: **ונעשה סופר.** ולריך לו תמיד או שהיה משיא את בנו ורגילין לאכול בסעודת הנשואין: **רבי אליעזר מתיר וחכמים אוסרין.** משום דנקט בני טובא הדר ותנא דבכולהו ר' אליעזר מתיר וחכמים אוסרין: **גמ' מאי טעמא דרבי אליעזר.** דאילו רבנן מסתבר טעמייהו דכתיבנא במתני': **כי מטו כל האנשים המבקשים את נפשך.** אף על גב דיתרו השביע למשה דכתיב (שמות ב) אפילו הכי משה רבינו לא עבירו לא נשבע אלא מתוך שהיה ירא מדתן ואכירם ולפיכך פתח לו הקב"ה כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך: **ורבנן מאי טעמייהו.** מאי עבדי בהאי קרא: **קסברי הנהו מי מתו.** בתמיה: **כל מקום שנא' נגיס ונגביס אינו אלא דתן ואכירם.** נגיס שני אנשים עברים נגיס (שמות ב) נגביס דכתיב (שם ה) ויפגעו את משה ואת אהרן נגביס לקראתם ולא ידענן אלמא אותן אנשים שהיו נגיס שהלשינו למשה דתן ואכירם היו והם עלמם היו בעדת קרח ושמע מינה דלא מתו: **אלא אמר ריש לקיש שירדו מנכסיהם.** והכי מפרשי ליה רבנן להאי קרא דכי מתו: **ארבעה חשובים כמת.** ככר פרשתי בפ"ק (דף ז: ד"ה שנא') מנגן דירדו מנכסיהם טפי מחד מהנך תרבעה: **ירושלמי** [עי' פ"ט ה"ד] ועוני לאו נולד הוא אמר רבי זעירא העניות מלויה ותהות לאו נולד הוא אמר רבי אלא התהות מלויה: תניא

אלא שירדו מנכסיהם. ונולד כי האי דעוני מודו רבנן: **ארבעה חשובים כמתים.** ונפקא מינה למנני עליהו רחמי:

עשירים היו יכולין לחזיק למשה אע"ג דמלורעים היו ועוד דאם כן היו משולחין מן המחנה ומומין לא היו כתיב (במדבר טז) העיני האנשים ההם תנקר וגנים היו להם כתיב הם וגנים [ל"ל וגשיהם וגנים והייגו קרא פרשת קרח ע"ז פסוק כ"ז] אלא על כרחך עניים היו:

מסורת הש"ס

ב) ע"ז ה. ע"ש [לעיל ז:]. ג) [במדבר ל]. ד) [לעיל ז:]. ה) [דף סה.]. ד) [פרי המעשה שיין לע"ז].

תורה אור השלם

1. ויאמר יי אל משה במדין לך שב מצרים כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך:
שמות ד יט
2. ותרא רחל כי לא ילדה ליעקב ותקנא רחל באחתה ותאמר אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי:
בראשית ל א
3. אל נא תהי כמת אשר בצאתו מרחם אמו ואכל חצי בשרו:
במדבר יב יב
4. במחשכים הושיבני כמתי עולם:
איכה ג ו

מוסף רש"י

שירדו מנכסיהן. כמדבר, לרבנן, והוי נדר בטעות, ולר' אליעזר ירדו אחר שנדר ומותרין בנולד (ראש"י: בשמו).

פירוש הרא"ש

בשלמא לאביי דאמר א"כ אין נדרים ניתרין יפה. והייגו נמי טעמא דחכמים בכבוד אביו ואמו: הכי נמי כיון דאתצפיה אתצפיה. דכיון שהתליף אביו לנדיר אביו ואמו ג"כ בשעת התרה נמוכה אם אין לו תרטה גמורה יתלוף פניו ויאמר שלא היה מנחם בשביל כבודם: הבא אבאי סורחין. הכי נמי איכא למימס שיכתה לעצמו והשני כיון דשאר נדרים אין פותחין בכבוד אביו ואמו לא אתי למטעי כי אין מלוה, בנדרים וכמו שנדר אחר ,ריך לבא לפני חכם גם ג"כ ילך לפני חכם: ב"ש ר"ל אליעזר. דמסתבר טעמייהו דרבנן דפתיחת טלר לא הוי תרטה מעיקרא: בי מתו בל' האנשים. כשה נדר לשנה נמדין וחל? לשוב למלרים ופתח לו הקב"ה פתח אלא היה יודע שמתו שוגאין לא היה נדר ואע"פ שנדר ליתרו ממיו מכל מקום עיקר הנדר היה משום דבלאי הכי לא היה רשאי לשוב למלרים מפני שונאיו: קסברי. הנהו מי מתו: בל' מקום שנאמר נצים נצבים אינם אלא דתן ואבירם. שכן מלינו בהם (במדבר כו) אשר בלו בעדה (שם טו) יצאו נלכים הלכך שני אנשים עברים נגיס היו דתן ואכירם וכן (שמות ה) ויפגעו את משה ואהרן נלכים כלומר הנלכים פגעו במשה ואהרן והם היו דתן ואכירם אלמא לא מתו: אלא כראמר ריש לקיש שירדו מנכסיהם. וכיון דעניים הם לא היו יכולין לחזיקו שאין דבריהם נשמעין ועניות לאו מלד הוא דשמיה: עני ומצורע ומי שאין לו בנים. והנהו לא הוו מלורעים אלא

הגהות הב"ח

(ה) גמ' מהרין יפה הכא כיון: (ב) רש"י ד"ה דכיון דאיתלף וכו' ולא אמר דמתחרט ולא נתחרט בלבו ופיו ולבו שוין: (ג) ד"ה אמרי וכו' שלא יתיר בעצמו: (ד) ד"ה ורבנן וכו' דהא קמ"ל וכו' אלא שירדו מנכסיהון וכו' והכי קאמר: (ה) ד"ה ואהכי אמרי: (ס) ד"ה אינן אלא דתן וכו' כשעת הנדר והויו כמתים דלאו נולד הוא הס"ד:

תוספות

אין נדרים נשאלין לחכם. אם פותחין בכבוד המקום אלא תרטה אחרת כל אחד ואחד יתיר נדרו בפ"ע ואמר לנלולי: כיון דאיתצפיה חצוף. ולריכא למימס מן הנהיה בלבו לקיים הנדר בכל ענין דכיון דאלף טלי האי לא יתבייש לומר שנדר בכל ענין כו': **אלא לרבא דאמר** אין נדרים נשאלין לחכם. לפי שאין החכם מולא תרטה אלא מגוף הנדר הכא אמאי פותחין שהרי תרטה זאת אינה מגוף הנדר ויש לחוש דבכל נדרים לא יבאלו לחכם: כיון דבבל נדרים **לא סגי בלא חכם.** דלא אסרו רבנן לפתוח בכבוד אביו ואמו כ"א בזה לא יעשה ולך אצל חכם: ועוד **אמר רבי אליעזר.** קולא אחרת בנדרים והכא לא פרכינן כיון דאפקינן רבנן אאמאי תנא ושוב כדפריך פרק שני דעירובין (דף כג.) דכיון דקולא היא אית ליה שפיר לאמרי ועוד דלא פריך הכי אלא גבי מומרת (אלא) לפי שאין מיתים לאמרי: **פותחין** בגילוי וחבמים אוסרין. פי' דבשביל הגולר אין נעשה הנדר נדר טעות וטעמא דכל תרטה דע"י תרטה נעשה הנדר טעות ובטל מעיקרו: **מאי טעם** דרבי אליעזר. דמסברא יש לנו לומר דאין פותחין בנולד: כי מתו כל האנשים. משה נדר שיבא אצל חתיו מדין לפי שהיה ירא לשוב למלרים מפני דתן ואכירם ופתח לו הקב"ה פתח מתה שמתו ומיתה הוי טלר: ורבנן. פי' היכי סברי מתו בתמיה כל מקום שנאמר נגיס נגיס דכתיב שני אנשים נגיס נגביס דכתיב ויפגעו את משה ואת אהרן נגביס וה"פ לותם שהיו נגביס פגעו במשה ואהרן וכל מקום לאו דוקא דאיכא כתוב במקום אחר דאי משום דכתיב ודתן ואכירם יאלו נגביס הרי הוא מפרש בהדיא ולא אינטריך ליה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com